

शिक्षण व्यवस्थेतच असमानता

भारतामध्ये शिक्षणाचा विचार आणि प्रसार एका मूलभूत सिद्धांतावर झालेला आहे. शिक्षण हे समाजाला किंवा व्यक्तीला केवळ साक्षर करत नाही तर जगण्याच्या समान तत्वांमध्ये मूलभूत चिंतन निर्माण करण्याचा प्रयत्न शिक्षणामुळे घडून येतो. साक्षर झालेला माणूस हा जसा आपल्या हक्काविषयी आणि अधिकारांविषयी जागृत होतो त्याच वेळेला आपल्याबरोबर असलेला इतर समाज आहे. त्याला देखील तशाच प्रकारच्या समान संधी उपलब्ध झाल्या पाहिजेत. अशा प्रकारची जाणीव शिक्षणाच्या माध्यमातून अधिक वेगाने विकसित होऊ शकते. म्हणूनच बाबासाहेब आंबेडकरांनीमुद्दा संविधानाची निर्मिती करताना समानता, बंधुता आणि एकता अशा शब्दांचा वापर करताना समाजाचे आर्थिक शोषण टाळावे असेल तर प्रत्येक व्यक्तीला आर्थिकदृष्ट्यासुद्धा स्वावलंबी होण्याचा किंवा त्याला आत्मनिर्भर करण्याचा विचार बोलून दाखवला होता. व्यक्तीला समानता पाहिजे असते. परंतु ही समानता केवळ कायद्याच्या त्या कागदोपत्री असलेल्या अधिकारांच्या माध्यमातून मिळू शकत नाही. ज्यावेळेला त्याला स्वतःचे व्यक्तिगत आर्थिक स्वातंत्र्य आणि आर्थिक समानता जेव्हा मिळू लागते म्हणजे आपल्याला जगण्याच्या किमान सुविधाही मिळत आहेत आणि अन्य लोकांप्रमाणे आपण आपल्याही गरजा व्यवस्थितपणे पूर्ण करू शकतो आहोत असे जेव्हा वाटू लागते किंवा असे जेव्हा आश्वासन मिळते त्या वेळेला त्याला आपण समाजाचे अनुभव घेत आहोत अशी जाणीव होत असते. दुर्दैवाने आज समानता लोकशाहीच्या माध्यमातून आणली तरी गेली असेल तरी अजूनही देशातील ३० कोटी समाज हा आर्थिकदृष्ट्या समानतेने परिपूर्ण झालेला नाही ही वस्तुस्थिती आहे आणि दुर्दैवाचा भाग असा आहे की, शिक्षणासारख्या क्षेत्रातच ही असमानता मोठ्या प्रमाणावर पाहायला मिळते. अनेक विद्यार्थ्यांना त्यांच्या आर्थिक क्षमतेच्या अभावी चांगले किंवा उच्च दर्जाचे शिक्षण घेता येत नाही. उच्च शिक्षण संस्थांमध्ये जाता येत नाही आणि शासनाने सुद्धा देशभरातल्या ज्या काही शिक्षण व्यवस्था उभ्या केल्या आहेत त्यामध्ये सुद्धा असमानतेचे तत्व अंगीकारलेले दिसून येते. याचे अगदी ताजे ढळढळीत उदाहरण म्हणजे दिल्लीतले जवाहरलाल नेहरू विद्यापीठ. जे सध्या अनेक कारणांमुळे नेहमी प्रसिद्धीच्याच झोतात असते.

जेन्नुयमध्ये सर्वाधिक सवलती

देशभरातले हे एकमेव असे विद्यापीठ आहे की, ज्या ठिकाणी शिक्षणासाठी येणाऱ्या विद्यार्थ्यांना अतिशय अल्प दरामध्ये सर्व प्रकारच्या सोयीसुविधा उपलब्ध करून दिल्या जातात. तिथले शिक्षणाविषयीचे आणि तिथे दिल्या जाणाऱ्या विद्यार्थ्यांना सोयी सवलतीचे जर दरपत्रक बघितले तर आपण भारतातल्या कोणत्या भागात राहत आहोत याचा काही वेळेला विसर पडू शकतो. दिल्लीसारख्या देशाच्या राजधानीमध्ये असणाऱ्या एका विद्यापीठामध्ये अत्यंत सवलतीच्या दरामध्ये सर्व प्रकारच्या सोयीसुविधा उपभोगण्याचे स्वातंत्र्य तिथल्या विद्यार्थ्यांना मिळत असते. परंतु हीच सुविधा देशातल्या अन्य कुठल्याही सरकारी विद्यापीठात का नाही त्याचा कोणी कधी विचार करत नाही. याचा दुसरा दुर्दैवाचा भाग असा की, याच जेन्नुयमध्ये सातत्याने नको ती तत्व धुडगूस घालताना दिसतात. अगदी राष्ट्रविरोधी कारवाया

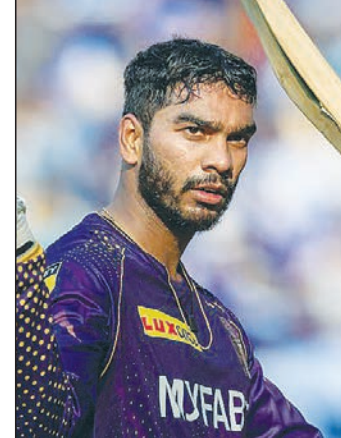
करण्यापर्यंतमुद्दा तिथली मजल जाते. कारण तिथे येणारे विद्यार्थी हे एका ठराविक वैचारिक चौकटीमध्ये काम करतात आणि तिथे मिळणाऱ्या या सगळ्या सोयी सवलतींचा मनमानी पद्धतीने उपभोग घेत असतात. अनेक विद्यार्थ्यांचा अभ्यास हा कधीही ठरलेल्या मुदतीमध्ये पूर्ण होत नाही व जाणीवपूर्वक दोन-दोन तीन-तीन वर्षे लांबवला जातो. कारण तिथे राहून तिथल्या त्या चळवळींमध्ये भाग घेता येतो. तिथल्या काही विचारांचे पुष्टीकरण तिथे राहून तिथल्या अभ्यास प्रक्रियेमध्ये राहून या सगळ्या गोष्टी करणे शक्य होते आणि दिल्लीसारख्या राजधानीमध्ये इतक्या स्वस्तातल्या सुविधा उपभोगायला मिळतात आणि म्हणून जेणूय हे विद्यापीठ नेहमी वेगवेगळ्या कारणांमुळे चर्चेत राहिलेले आहे. त्याची प्रसिद्धी आणि प्रचार इतका झाला आहे की, त्या विद्यापीठात थोडा जरी काही प्रकार घडला तरी त्याचे लागलीच देशभर पडसाद उमटतात आणि त्याच्यावर चर्चा होत राहते. असे होण्याचे कारण काय तर देशात इतरसुद्धा विद्यापीठ आहेत ती कधी चर्चेमध्ये येत नसतात. जेणूय हे विद्यापीठच का नेहमी चर्चेमध्ये येते याचा कधीतरी गांभीर्य विचार करण्याची आवश्यकता आहे.

समानतेचा विचार

जेणूयमध्ये निवडणुका झाल्या आणि तिथला कुठलातरी एक वैचारिक गट निवडून आला म्हणजे त्या ठिकाणी लोकशाहीचे पुनरुज्जीवन झाले किंवा लोकशाहीचे संरक्षण झाले अशा प्रकारचा तर्क मांडण्याचा अतिशय संकुचित प्रयोग अनेक ठिकाणी केला जातो आणि इथेच शैक्षणिक समानतेचे तत्त्व झुगारले गेले असे म्हणावे लागते. इतर अन्य विद्यापीठांमध्ये लोकशाहीचा गळा दाबला जातो का? की अन्य विद्यापीठांमध्ये लोकशाही टिकलेली नसते. परंतु एका विशिष्ट विद्यापीठाला दिले जाणारे महत्त्व आणि तिथल्या वैचारिक गटाने नेहमी ठेवलेला प्रभाव हे त्याचे प्रमुख कारण असते. तिथल्या विद्यार्थ्यांना दिला जाणाऱ्या सोयी सवलती आणि देशभरातल्या अनेक विद्यापीठांमध्ये नाकारल्या जाणाऱ्या सोयीसुविधा याचा जर विचार केला तर शिक्षण क्षेत्रातली सरकारने जपलेली ही असमानता अत्यंत दुर्दैवी स्वरूपाची ठरते. शिक्षणाच्या माध्यमातून सर्वांना समान संधी उपलब्ध करून देणे हे मूलभूत तत्व अंगीकारण्याऐवजी एका विशिष्ट विद्यापीठाला दिली जाणारी ही विशेष प्रकारची वागणूक ही शिक्षणातूनच असमानतेचा विचार रुजवायला कारणीभूत ठरते आणि या असमानतेच्या विचारातूनच मग आंदोलन आणि निदर्शनासारख्या प्रवृत्तींना जागा मिळते. तिथल्या सोयी सवलती कमी करून किंवा तशाच प्रकारच्या सोयी सवलती देशातल्या अन्य पाच-पन्नास विद्यापीठांमध्ये जर दिल्या गेल्या तर आज अनाटायी एकाच विद्यापीठाला मिळणारे महत्त्व कमी होईल आणि शिक्षणामध्ये समानता आणली जाईल. सर्व विद्यार्थ्यांना समान प्रकाशाची सोयीसुविधा उपलब्ध झाल्या पाहिजे या तत्वाचेही पालन होईल म्हणून समानतेचे तत्व शिक्षण संस्थेतून सुरु झाले पाहिजे. शिक्षणाच्या माध्यमातून समानतेचा विचार अधिक वेगाने प्रसारित केला गेला पाहिजे. तरच लोकशाहीचा खऱ्या अर्थाने विकास होईल. अन्यथा आपणच आपल्या लोकशाही व्यवस्थेत दुजाभाव वाढवत आहोत असे म्हणावे लागेल.

विराटचे अर्धशतक पण गोलंदाजांची धुलाई कोलकाताचा बंगलूरुवर ७ गडी राखून विजय

आज आयपीएलच्या रॉयल चॅलेंजर्स बंगलूरु विरुद्ध कोलकाता नाईट रायडर्स यांच्यातील सामन्यात कोलकाताने बंगलूरुचा ७ गडी राखून पराभव केला. या सामन्यात सुरुवातीपासूनच कोलकाताच्या फलंदाजांनी बंगलूरुच्या गोलंदाजांची धुलाई करीत षटकार चौकारांचा पाऊस पाडला आणि आरामात सामना जिंकला. कोलकाताच्या विजयामुळे विराट कोहलीचे अर्धशतक वाया गेले.

चेंडूत विराट कोहलीने ४ चौकार व ४ षटकारांच्या सहाय्याने नाबाद ८३ धावा केल्या. अशा तऱ्हेने बंगलूरुने २० षटकात १८२ धावा केल्या. कोलकाताच्या रसेल व राणाने प्रत्येकी २ बळी घेतले. दरम्यान विजयासाठी आवश्यक असलेल्या १८३ धावांचा धावफलक करताना कोलकाताच्या फलंदाजांनी षटकार, चौकारांच्या सहाय्याने धुवंधार सुरुवात केली. कोलकाताच्या सुनील नरीन व साटल या सलामीच्या जोडीने ६.३ षटकात ७५ धावांची भागीदारी केली. अखेर फिरकी गोलंदाज डगगने नरीनला ४७ धावांवर बाद करून ही जोडी फोडली. पाठोपाठ व्ही. कुमारने साटलचा ३० धावांवर त्रिफळा उडवला.

मॅकसेल या सामन्यातही अपयशी ठरला. सुनील नरीनने त्याला २८ धावांवर माघारी पाठवले. त्यानंतर पाठोपाठ २ बळी गेले. पाटीदारला रसेलने ३ धावांवर तंबूत पाठवले तर रावतला हार्थित राणाने ३ धावांवर टिपले. दुसरीकडे विराट कोहलीने आपले अर्धशतक झळकावले. त्याच्या जोडीला दिनेश कार्तिक आल्यावर दोघांनी फटकेबाजी सुरु केली. कार्तिकने ८ चेंडूत ३ षटकार ठोकून २० धावा काढून शेवटच्या चेंडूवर धावचित झाला तर ५९

त्यानंतर व्यंकटेश अय्यर व कर्णधार श्रेयश अय्यर यांची जोडी जमली. या दोघांनी ७५ धावांची भागीदारी केली. व्यंकटेशने ३० चेंडूत ४ षटकार व ३ चौकारांच्या सहाय्याने ५० धावा केल्या. त्याला यश गौयलने बाद केले. त्यानंतर मात्र श्रेयश नाबाद ३९ व रिक्रिसिंग नाबाद ५ यांनी ३ षटके राखून विजयी धावसंख्या गाठली आणि बंगलूरुवर ७ गडी राखून विजय मिळवला.

बंगलूरु

बंगलूरुच्या चिन्नास्वामी स्टेडियमवर कोलकाता नाईट रायडर्सने नाणेफेक जिंकून बंगलूरु रॉयल चॅलेंजर्सला प्रथम फलंदाजी दिली. हार्थित राणाने कर्णधार इय्यिसीस याला ८ धावांवर बाद केले. त्यानंतर कोहली आणि ग्रीनने बंगलूरुचा डाव सावळला. दोघांनी ६५ धावांची भागीदारी केली. रसेलने ग्रीनचा ३३ धावांवर त्रिफळा उडवून ही जोडी फोडली.

मॅकसेल या सामन्यातही अपयशी ठरला. सुनील नरीनने त्याला २८ धावांवर माघारी पाठवले. त्यानंतर पाठोपाठ २ बळी गेले. पाटीदारला रसेलने ३ धावांवर तंबूत पाठवले तर रावतला हार्थित राणाने ३ धावांवर टिपले. दुसरीकडे विराट कोहलीने आपले अर्धशतक झळकावले. त्याच्या जोडीला दिनेश कार्तिक आल्यावर दोघांनी फटकेबाजी सुरु केली. कार्तिकने ८ चेंडूत ३ षटकार ठोकून २० धावा काढून शेवटच्या चेंडूवर धावचित झाला तर ५९

राष्ट्रीय किशोरी कबड्डी स्पर्धासाठी दृष्टी कुंभारची महाराष्ट्र संघात निवड

मुंबई

येत्या ३१ मार्चपासून पटना, बिहार येथे होणाऱ्या ३४ व्या किशोरी गटाच्या राष्ट्रीय कबड्डी स्पर्धा

कबड्डी असोसिएशनच्या ३४ व्या किशोरी अर्जिक्यपद कबड्डी निवड चाचणी स्पर्धेत दृष्टीने मुंबई शहर संघाचे प्रतिनिधित्व केले होते. त्या स्पर्धा साठी, विद्या विकास एज्युकेशन सोसायटी, विक्रोळीच्या डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर विद्यालयाची दृष्टी नीलेश कुंभार हिची, महाराष्ट्राच्या किशोरी कबड्डी संघात निवड झाली आहे. पुणे फुलगाव येथे झालेल्या महाराष्ट्र राज्य

धुळ्याकडून धाराशिव संघाचा धुत्वा

पुणे

रेलिंगेशन फेरीत धुळे विरुद्ध धाराशिव यांच्यातील सामन्यात धुळे संघाने धाराशिवचा पराभव करून मोठा विजय मिळवला. तर धुळे संघाच्या दुसऱ्या चढाईत जैवर्धन गिरासेने सुपर रेड करत संधाला ४-० अशी सुरुवात करून दिली. सामन्याच्या चौथ्या मिनिटाला धुळे संघाने धाराशिव संधाला ऑल आऊट करत ९-० अशी आघाडी मिळवली. संधाची आघाडी वाढवली. मध्यंतरापूर्वी पुन्हा एकदा धाराशिव संधाला ऑल आऊट करत आघाडी वाढवली.

फॉर्म क्र. ९९
जाहिरातीचा नमुना (पहा नियम १९९(४))
हिंदुस्तान डायमंड कंपनी प्रायव्हेट लिमिटेड (सदर कार्यालय स्वच्छेने समाप्त)

सभेची सूचना
याद्वारे सूचना देण्यात येते की, उपरोक्त प्रकरणांमध्ये अंशदाते / भागधारकांची सभा सोमवार, १५ एप्रिल, २०२४ रोजी दु. १२.३० वाजता व्हीडीओ कॉन्फरन्सिंगद्वारे संपन्न होईल.

कार्यसूची
कंपनी कायदा, १९५६ च्या सेक्शन ४९६ च्या तरतुदीनुसार परिसमाप्तानुसार कार्यवाहीच्या, स्थितीच्या संदर्भामध्ये विहित प्रारंभ आणि समाविष्ट विहित तपशीलांसोबत मंगोल वार्षिक म्हाजणे २२ फेब्रुवारी, २०२३ ते २१ फेब्रुवारी, २०२४ या कार्यवाही वर्षाच्या दरम्यान समाप्ताने कार्य आणि व्यवहार व संघटनात्मक त्रेश्कासोबास आणणे.

प्रांसीसी फॉर्म परिसमाप्तानुसार कार्यवाहीमध्ये उपलब्ध आहेत.
सभेमध्ये वापरल्या जाणाऱ्या प्राक्सीज परिसमाप्तानुसार १३ एप्रिल, २०२४ रोजी दु. १२.३० वा. पर्यंत दाखल करणे आवश्यक आहे.
दिनांक: २९ मार्च, २०२४
सही/-
हिमांशू कपाडिया (परिसमाप्तक) कार्यालय क्र. १२, १४ वा मजला, नवजीवन सोसायटी, विल्डिग क्र. ३, लॅमिन्टन रोड, मुंबई-४००००८

सुविचार

विलास कोळेकर
खंडाळा, रत्नागिरी. मो.वा.९४२२४२०६९९

न मागता वाटचाला आलेल्या चांगल्या माणसांचे महत्त्व, त्याने पाठ फिरवल्याशिवाय कधीच कळत नाही.

पंचांग

शनिवार ३० मार्च २०२४
शक १९४५ शोभननामसंवत्सर

फाल्गुन कृष्ण पंचमी
नक्षत्र : अनुराधा

रवी उदय- ०६-३५
रवी अस्त- १८-५९

-: जन्मशाही :-
००-०९ ते २४-०० वृश्चिक

संगपंचमी, सुगंधा देवी यात्रा, रेणुका यात्रा, सौंदलगा

मुद्रक, प्रकाशक **जी. सयथी रमाकांत खाडिलकर-पांडे** यांनी हे दैनिक नवाकाळ ऑफिस आणि नवाकाळ प्रेस कारिता दंगट रमिका प्रा.लि., पत्ता: प्लॉट नं. २२, दिवा एमआयडीसी, टीटीसी इंडस्ट्रियल एरिया, विष्णू नगर, दिवा, नवी मुंबई -४००७०८ येथे छापून घेतले व नवाकाळ विल्डिंग, १३ नवाकाळ पथ, खाडीलकर रोड, गिरगाव, मुंबई -४००००४ येथे प्रसिद्ध केले.

संपादक : **रोहित रमाकांत पांडे**

संपर्क : संपादक विभाग : ८६५२२०१४४०,
जाहिरात विभाग : ८१०८११६४२३, ८१०८११६४२९,
छोट्या जाहिराती: ८४२२८१७४४५. विवरण विभाग : ९५९४९३६४४१९
ई-मेल navakal.1923@gmail.com
'नवाकाळ ऑफिस व नवाकाळ प्रेस'चे प्रकाशन दैनिक
'नवाकाळ' आर.एन.आय.क्र.१८४१/७७
REGD. No. MH/MR/SOUTH-143/2012-14
स्थापना ७ मार्च १९२३/ फाल्गुन वद्य ५ शके १८४४

Printed and Published by **Jayshree Ramakant Khadilkar-Pande**
On behalf of Navakal Office And Navakal Press. Printed at Dangat Media Pvt. Ltd., Address : Plot No.22, Digha M.I.D.C., TTC Industrial Area, Vishnu Nagar, Digha, Navi Mumbai - 400 708. Published at Navakal Building, 13 Navakal Path, Khadilkar Road, Girgaum, Mumbai - 400 004.
Editor - **Rohit Ramakant Pande**

पाककृती

व्हेज मोमोज

★ **साहित्य** - कव्हरसाठी - दोंड कप मैदा, १/२ टिस्पून मीठ, २ टिस्पून तेल, सारण: १ टेस्पून तेल, १/२ कप कोबी, १/२ कप गाजर, १ भोपळी मिरची, ६-७ लसूण पाकळ्या, १/२ इंच आल्याचा तुकडा, १ हिरवी मिरची - एकदम बारीक चिरून घ्यावे. १/४ टिस्पून मिरपूड, १ टिस्पून सोया सॉस, चवीपुरते मीठ

★ **कृती** - १) कव्हर बनवून घ्यावे. त्यासाठी मैदा, मीठ, तेल एकत्र करून पाणी घालून पीठ मळून घ्यावे. झाकण ठेवून १५-२० मिनिटे ठेवावे. २) सारण बनवण्यासाठी कव्हर तेल गरम करावे. त्यात लसूण, आले आणि मिरची परतून घ्यावी. सर्व भाज्या एकत्र घालाव्यात. मोठ्या आचेवर १-२ मिनिटे परताव्यात. त्यात मीठ, मिरपूड आणि सोया सॉस घालावा. तयार सारण एका वाड्यात काढून घ्यावे. ३) भिजवलेल्या मैद्याचे १ इंचाचे छोटे गोळे करावे. त्याची पातळ पोळी लाटून घ्यावी. मध्यभागी १-२ चमचे सारण ठेवावे. एक कड हातात घेऊन मध्यभागी आणावी. छोट्या-छोट्या चुण्या करून पहिल्या चुणीच्या मागे चिकटवाव्यात. अशाप्रकारे गोल पूर्ण करावा. तसेच कर्जंजीच्या आकारातही मोमोज बनवता येतात. तयार झालेले मोमोज पिळून घेतलेल्या ओल्या कपड्याखाली ठेवावेत. सर्व मोमोज बनवून घ्यावेत. ४) इडली पात्रात पाणी उकळवत ठेवावे. इडली स्टॅंडला तेलाचा हात लावावा. त्यावर मोमोज ठेवून १०-१२ मिनिटे वाफवून घ्यावे. ५ मिनिटांनी इडली पात्र उघडून मोमोज काढावेत. गरमागरम मोमोज चिली सॉस किंवा शेजवान सॉस बरोबर सर्व्ह करावेत.

टीपा: १) मोमोज उकडण्याऐवजी तळू शकतो. २) सारणामध्ये पनीर, टोफू किंवा नॉन-व्हेजिटेरियन्ससाठी चिकनचे छोटे पिसेस घालू शकतो.